

Wojciech Kalinowski

Konferencja na temat problemów "rekonstrukcji" małych i średnich miast w NRD

Ochrona Zabytków 29/1 (112), 65-66

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

to w ramach Roku Ochrony Zabytków przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie i Pracownię Konserwacji Zabytków, Oddział — Gdańsk.

Wygłoszono następujące referaty:
Lucjan Czubieli: *Program ochrony zabytków ruchomych woj. olsztyńskiego*;

Kamila Wróblewska: *Epitafium Piotra Dohny i Katarzyny Czermówny ze zbiorów Muzeum Mazurskiego*;
Maria Erdman-Przełomcowa: *Konserwacja epitafium Piotra Dohny i Katarzyny Czermówny*;

Marian Kutzner: *Problematyka historyczna i konserwatorska zabytków ruchomych Warmii*;

Elżbieta Celińska: *Siedemnastowie-*

czne, polichromowane stropy w katedrze św. Michała we Fromborku,
Maria Lubocka: *Ikonograficzny wystrój kruchty zachodniej katedry we Fromborku*;

Józef Poklewski: *Działalność rzeźbiarska K. Perwanegera na Warmii*;
Alojzy Osada: *Problemy estetyczno-konserwatorskie sali biskupa Andrzeja Batorego w zamku w Lidzbarku Warmińskim*.

Seminarium zakończył objazd konserwatorski na trasie Olsztyn, Lidzbark Warmiński, Orneta, Frombork; objazdowi towarzyszyła dyskusja na temat ostatnich, ważniejszych prac konserwatorskich w zakresie zabytków ruchomych woj. olsztyńskiego. W spotkaniu uczestniczyli pracow-

nicy oddziałów PKZ, przedstawiciele Wojewódzkich Urzędów Konserwatorskich, Biur Dokumentacji Zabytków, Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, Ośrodka Dokumentacji Zabytków, pracownicy muzealni oraz przedstawiciele lokalnych środowisk naukowych.

Seminaria takie, poświęcone wybranej problematyce naukowej i konserwatorskiej niedużego regionu, są szczególnie pożyteczne, ponieważ pozwalają przyjrzeć się konkretnym pracom konserwatorskim na tle historii regionu, społeczno-gospodarczych uwarunkowań jego sztuki oraz współczesnych kompleksowych programów konserwatorskich.

Bolesław Bielawski

KONFERENCJA KONSERWATORSKO-MUZEALNA W SZCZECINIE

W ramach imprez Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków zorganizowana została w dniach 8—9 czerwca 1975 r. w Szczecinie¹ konferencja pt. *Problemy ochrony i konserwacji zabytków kultury materialnej*, poświęcona problemom badań i ochrony zabytków archeologicznych i etnograficznych.

W pierwszym dniu konferencji wygłoszono następujące referaty:

Władysław Filipowiak: *Stan i perspektywy badań nad wczesnośredniowiecznymi miastami Pomorza Zachodniego*;

Ewa Nawrońska: *Prawno-konserwatorska ochrona wczesnośredniowiecznych zespołów miejskich województwa szczecińskiego*;

Ewa Kierzkowska-Kalinowska i Wojciech Kalinowski: *Problemy dokumentacji archeologiczno-urbanistycznej do planów zagospodarowania przestrzennego wczesnośredniowiecznych stanowisk archeologicznych*;

Ryszard Kukier: *Tradycyjne budo-*

wnictwo ludowe regionu kamieńskiego-wolińskiego;

Stanisław Michno: *Ochrona staromiejskich zespołów urbanistycznych północnej Małopolski*;

Jerzy Łomnicki: *Organizacja archeologiczno-etnograficznego muzeum w plenerze na przykładzie skansenu w Lednogórze*;

Jacek Łopot: *Działalność Muzeum Narodowego w Szczecinie w zakresie ochrony zabytków kultury ludowej*.

Interesujący zestaw referatów, przedstawiających wiele problemów ogólnych związanych z ochroną zabytków kultury materialnej, wywołał ożywioną dyskusję, w której brali udział zarówno przedstawiciele miejscowego środowiska naukowego, jak też liczni uczestnicy spoza Szczecina.

Drugi dzień konferencji przeznaczony był na zwiedzanie Szczecina, Kamienia Pomorskiego i Wolina. W Muzeum Narodowym w Szczecinie zwiedzono też ekspozycję poświęco-

ną wynikiem badań archeologicznych na terenie Pomorza Zachodniego wraz ze znakomitą znaleziskiem Światowida z Wolina oraz niezwykle interesującą ekspozycję wykopalisk słowiańskich w Spandau (Berlin Zachodni), zorganizowaną przez Staatliche Museum Preussischer Kulturbesitz w Berlinie. Przy zwiedzaniu wczesnośredniowiecznych stanowisk w Kamieniu Pomorskim i Wolinie uczestnicy konferencji zwrócili uwagę na bezmyślne i skandaliczne niszczenie warstw kulturowych w centrum dawnych osad przez wykopy budowlane. Spowodowało to liczne interwencje, których efektem była audycja poświęcona Wolinowi w Polskim Radio w dniu 21.VI.1975 r.

Wojciech Kalinowski

¹ Konferencja zorganizowana została przez Wojewódzkiego Konserwatora w Szczecinie, Muzeum Narodowe w Szczecinie oraz Okręgową Komisję Opieki nad Zabytkami PTK przy współudziale Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków MKIS.

KONFERENCJA NA TEMAT PROBLEMÓW „REKONSTRUKCJI” MAŁYCH I ŚREDNICH MIAST W NRD

W dniach 12—13 czerwca 1975 r. odbyło się w Mühlhausen (Turynia) wewnętrzne seminarium poświęcone problemom „rekonstrukcji” małych i średnich miast, zorganizowane przez Stowarzyszenie Architektów NRD (Bund der Architekten der Deutschen Demokratischen Republik). W seminarium na zaproszenie organizatorów wzięli udział przedstawiciele Polski (prof. dr hab. arch. Wojciech Kalinowski), Węgier (arch. János Sedlmayr) i Czechosłowacji (doc. arch. Jan Krásny). Wygłoszono 10 referatów dotyczących spraw przebudowy starych zasobów mieszkaniowych w miastach historycz-

nych NRD (W. Weigel, W. Müller, K. H. Ebert, E. Lorentz, C. Krause, L. Deiters, B. Klemm, K. H. Hertzschuch, D. Zander, J. Beigs i C. Krause) oraz referat dotyczący rewaloryzacji małych i średnich miast polskich (W. Kalinowski).

Głównymi problemami, poruszonymi na seminarium, były zagadnienia modernizacji starych zasobów mieszkaniowych o „wartościach historyczno-kulturalnych” oraz metody planowania i projektowania nowego budownictwa mieszkaniowego, wznoszonego metodami uprzemysłowionymi, na obszarach uzyskanych po rozebraniu zabudowy w złym

stanie technicznym, choć nie pozbawionej wartości zabytkowych. W wielu wypadkach przeznaczają się do wyburzenia kwartały z zabudową ze schyłku XVIII i XIX w. (niekiedy też wcześniejszą), której stan techniczny wymaga poważniejszych zabiegów konserwatorskich. Sytuacja ta jest zrozumiała wobec stałego braku sił roboczych w budownictwie i konieczności stosowania uprzemysłowionych metod wznoszenia budynków, narzucających określone rygory organizacyjne wykonawstwa.

Warto tu zaznaczyć, że zachowane miasta Turynii, jak np. Mühlhau-

sen czy Gotha, posiadają w obrębie granic miasta średniowiecznego po kilkaset budynków mieszkalnych. przeważnie o konstrukcji szkieletowo-ramowej, pochodzących z XV—XIX w. Często wznoszone były one na romańskich piwnicach z XII

—XIII w. z murowanymi przyziemiami z XIV—XVI w. Wobec zniszczeń ostatniej wojny w miastach niemieckich zabudowa ta ma unikatowe wartości historyczne, które powinny być szczególnie chronione. Niestety część domów (np. „Dom

Królewski” w Gotha) ze względów techniczno-ekonomicznych musi ulec rozbiórce. W bezpośrednim niemal sąsiedztwie zespołów zabudowy historycznej powstają 11-kondygnacyjne bloki mieszkaniowe (np. Erfurt), zmieniając układ i sylwetę miast.

Wojciech Kalinowski

KONFERENCJA W PARYŻU KOMITETU EKSPERTÓW KONSERWACJI KAMIENIA

Pierwsze posiedzenie utworzonego przez UNESCO Komitetu Ekspertów Konserwacji Kamienia odbyło się w Bolonii w dniu 22 czerwca 1975 r. Posiedzenie to miało charakter organizacyjno-konsultacyjny. W dniach 1—3 października 1975 r. w Paryżu odbyło się posiedzenie robocze Komitetu. Obradom przewodniczył Gerard Bolla — zastępca Dyrektora Generalnego UNESCO oraz Raymond Lemaire — przewodniczący ICOMOS-u. W spotkaniu wzięli udział liczni przedstawiciele UNESCO, przedstawiciele instytucji zajmujących się sprawami konserwacji kamienia w obiektach zabytkowych oraz reprezentanci wię-

kszych konserwatorów chemicznych produkujących materiały stosowane w konserwacji kamienia; jako przedstawiciel Polski uczestniczył w posiedzeniu konserwator Janusz Lehmann z Muzeum Narodowego w Poznaniu.

Przedyskutowane w czasie konferencji zalecenia postulują:

— opracowanie i rozpowszechnienie norm jakościowych materiałów stosowanych w konserwacji kamienia;
— zorganizowanie stałej informacji technicznej o produktach i metodach stosowanych w konserwacji materiałów kamiennych w zabytkach;

— prowadzenie szkolenia specjalistów zajmujących się konserwacją kamienia;

— popieranie badań teoretycznych i zastosowań w dziedzinie konserwacji kamienia oraz stworzenie międzynarodowego programu w tym zakresie.

Odnosnie do opracowania norm jakościowych materiałów i udzielania stałej informacji technicznej przedstawiciele przemysłu postulowali organizowanie okresowych konferencji poświęconych wyłącznie tym zagadnieniom.

Janusz Lehmann

MIĘDZYNARODOWE SYMPOZJUM W BOLONII NA TEMAT KONSERWACJI KAMIENIA

W dniach 19—21 czerwca 1975 r. w Bolonii zorganizowane zostało przez Centrum dla Konserwacji Rzeźby w Ekspozycji Zewnętrznej (Centro per la Conservazione delle Sculture all'Aperto), pod auspicjami ICOM-u, ICOMOS-u i Międzynarodowego Centrum Konserwacji w Rzymie, sympozjum poświęcone problemom konserwacji kamienia. Centrum dla Konserwacji Rzeźby jest instytucją samorządu miejskiego w Bolonii kierowaną przez prof. Cesare Gnudi i dr Raffaellę Rossi-Manaresi. Prowadzi ożywioną działalność naukową i artystyczną na skalę międzynarodową, podejmuje poważne prace konserwatorskie, przy których zatrudnia wielu wybitnych specjalistów o światowej renomie; współpracuje ściśle z uniwersytetami w Bolonii i w Padwie.

Sesje naukowe sympozjum odbywały się w nowej sali wykładowej w Pinacoteca Nazionale (galerii malarstwa) w Bolonii. Sala ta została zbudowana i wyposażona przy okazji modernizacji gmachu pinakoteki. Modernizacja pozostawiła nienaruszone jedynie zewnętrzne mury zabytkowego obiektu. Większość elementów konstrukcji budynku oraz całe wyposażenie wewnętrzne wymieniono na nowe. Założono nową, stalową konstrukcję dachu i nowe poszycie. Wymieniono na betonowe

wszystkie stropy i ściany działowe. Wykonano nowe górne naświetla sal z automatyczną regulacją intensywności światła dziennego. Wstawiono nowe okna i drzwi z aluminium i szkła, ściany, sufity i posadzki wykonano bądź z wykładziny marmurowej, bądź z lastryko na białym cemencie, bądź też z betonu surowego lub białego. Budynek wyposażono w centralnie sterowaną klimatyzację.

Gospodarzami sympozjum byli prof. Cesare Gnudi i dr Raffaella Rossi-Manaresi. Międzynarodowe Centrum Konserwacji w Rzymie i Komitet Konserwatorski ICOM reprezentował dr Giorgio Torraca, wicedyrektor Centrum Rzymskiego, a ICOMOS — Piers Rodgers, kierownik biura wykonawczego ICOMOS w Paryżu.

Tematyka sympozjum obejmowała problemy teoretyczne i praktyczne związane z techniką konserwacji zabytków kamiennych. Wśród tych pierwszych najczęściej uwagi poświęcono różnym zjawiskom w obrębie naturalnych i przyspieszanych różnymi czynnikami procesów wietrzenia materiałów kamiennych. Czynniki te podzielono na fizyczne, chemiczne i biologiczne. Dokładniejsze poznanie i określenie ich roli w procesach niszczenia kamienia osiągnięto dzięki zastosowaniu w o-

statnim dziesięcioleciu nowoczesnych metod badawczych, przede wszystkim mikroskopu elektronowego i dyfraktometrii rentgenowskiej.

Wyniki badań nad zjawiskiem niszczenia kamienia przy udziale czynników fizycznych i chemicznych zreferowano na pierwszej sesji; ogłoszono 7 referatów. Drugą sesję poświęcono zjawiskom wietrzenia materiałów kamiennych przy udziale czynników biologicznych; na tej sesji ogłoszono 10 referatów. Tematyka trzeciej sesji, obejmującej 9 referatów i 3 wypowiedzi o charakterze komunikatów, dotyczyła sposobów oceny praktycznie stosowanych zasad i metod konserwacji zabytków kamiennych. Najwięcej uwagi poświęcono zastosowaniu katalizatorów rekrystalizacji i ulepszonych żywic silikonowych.

Zagadnienia praktycznej konserwacji były tematem czwartej, piątej i szóstej sesji. Na sesji czwartej ogłoszono 11 referatów omawiających różne zastosowania metod zabezpieczenia zabytków kamiennych przed działaniem fizycznych, chemicznych i biologicznych czynników niszczących. Dyskutowano nad skutecznością zabezpieczania kamienia przed wilgocią, solami rozpuszczalnymi, agresywnymi zanieczyszczeniami po-